

Hoe integer zijn we in de praktijk?

Minister Remkes heeft een integriteitscode voor ambtenaren gemaakt, want het openbaar bestuur moet gouderechtig blijven. Handhavers en toezichhouders beoordelen het gedrag van anderen en zouden alleen om die reden al brand-schoon moeten zijn. Maar in hoeverre is de eigen integriteit onderdeel van de dagelijkse praktijk? Hoe voorkom je te veel meedenken met bedrijven, heeft elk bedrijf z'n eigen handhaver? Zijn er interne gedragscodes? Wordt er op het werk gepraat over wat wel en niet geoorloofd is? Welke nevenfuncties kan een handhaver uitoefenen? Een rij meningen over dit eerlijke onderwerp.

'Integriteitsambassadeur'

Handhavingsregisseur Tom Bersee van de gemeente Haarlem:

„Onze handhavers liepen er wel eens tegenaan dat de eigen gemeente een wet overtrad of signaleerden handelingen van andere ambtenaren waar ze vraagtekens bij plaatsten. En dat riep vragen op: is er een goede meldingsregeling? Doen we wel stelselmatig onderzoek? Praten we er wel genoeg over? Mijn voorzichtige conclusie luidt: er is wel beleid, maar het feitelijke instrumentarium en de actieve handelwijze behoeven nadere operationalisering, om het maar eufemistisch uit te drukken. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de handhavingsregisseur hier als een soort Pieter Storms intern tekeergaat. Wel probeer ik er iets aan te doen. Zo heb ik voorgesteld een meldpunt voor niet integer gedrag van ambtenaren in te stellen en capaciteit te organiseren om

onderzoek te doen en leidinggevend te adviseren. De organisatie moet ook stelselmatig worden doorgelicht als het gaat om risico's op integriteitsgebied. Denk daarbij aan aanbestedingen, bestellingen en het omgaan met burgers. Tot slot moet tijdens het werkoverleg het spreken over integriteit worden ingebed in onze bedrijfscultuur. Enige tijd geleden hebben wij de nota integriteit vastgesteld, waarin keurig staat hoe je moet omgaan met gemeentelijke gsm's, welke websites je mag bezoeken en dat soort zaken. Maar het overtuigen van het gemeentebestuur in een tijd van bezuinigingen dat er eigenlijk meer moet gebeuren, valt nog niet mee.”

'Maand van de integriteit'

Woordvoerder Marrit van der Scheer van de gemeente Leusden:

„Wij hielden onlangs een maand van de integriteit. Het doel daarvan was

dilemma's bespreekbaar maken en samen oplossingen te vinden voor praktijkproblemen. Elke ambtenaar moet zich natuurlijk houden aan de gedragscode, maar alle specifieke integriteitsproblemen in een nota beschrijven is onmogelijk. Vandaar dat we zeiden: beslis niet in je eentje of iets wel of niet kan, maar bespreek het onderling. Zoek altijd samen een oplossing. Hoe ga je bijvoorbeeld om met een uitnodiging van een aannemer? Alle medewerkers deden mee. Veel is besproken zonder te oordelen. Men heeft er veel aan gehad. We blijven periodiek aandacht vragen voor het onderwerp.”

'Voortdurende discussie'

Loek Bogaarts van de sector Ruimtelijke Ordening en Beheer van de gemeente Spijkenisse:

„Onze medewerkers Bouw- en woningtoezicht gaan weliswaar alleen op pad – tenzij ze agressie verwachten – maar de afdeling heeft een sterk zelfreinigend vermogen. Het is geen taboe om over integriteit te praten. We wisselen ervaringen uit. Richtlijnen op papier zijn niet genoeg. Vier jaar geleden publiceerden wij een nota over integriteit voor de hele gemeente. Naar aanleiding daarvan is er een meldpunt

ingesteld, is integriteit een vast punt in het werkoverleg geworden en hebben we het er gewoon regelmatig over. Ondanks het belang van dat meldpunt komen er weinig meldingen binnen. We discussiëren wel over bijvoorbeeld het ontvangen van kerstpakketten. Los van het feit dat je er alleen geen twintig kunt verstouwen, is dat gebonden aan regels. Alle giften moeten worden gemeld, inclusief de geschatte waarde. Boven een bepaald bedrag mag je het niet accepteren en niets mag naar je huisadres. Alle nevenfuncties worden geregistreerd.”

'Zeven kernwaarden'

Johan Heeren, senior juridisch beleidsmedewerker van VROM:

„Alle ambtenaren en overheidsorganisaties moeten integer handelen, daar is wet- en regelgeving voor. Daarnaast heeft elke ambtenaar een eigen verantwoordelijkheid, die hij ook moet nemen. Hiervoor heeft VROM een code met zeven kernwaarden: verantwoordelijkheid, respect, rechtvaardigheid, eerlijkheid, onafhankelijkheid, loyaliteit en betrouwbaarheid. Waarden die aangeven hoe wij als organisatie met onze medewerkers werken om onze doelen te realiseren en hoe wij ons daarbij opstellen of handelen. Het zijn 'groeicompetenties' die zich verder moeten ontwikkelen en in de praktijk meer inhoud krijgen.”

'Niet bijklussen in eigen gemeente'

Jan Treure, buitendienstinspecteur Bouw- en woningtoezicht in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht:

„Ik heb nooit de ambtseed hoeven afleggen. We zijn bezig ons handhavingsbeleid op papier te zetten en de politiek vraagt daarbij om aandacht voor integriteit. Er is geen echte richtlijn, maar in de praktijk weet iedereen wel waar hij zich aan moet houden.

Kerstpakketten worden niet op prijs gesteld. Als ze toch worden bezorgd, hebben we een brief voor de afzender klaar liggen dat hij dat niet meer moet doen. De alsnog ontvangen zaken leveren we in bij de gemeentesecretaris, die ze onder de medewerkers verlost. Ik kan me een oudere medewerker herinneren die een eigen tekenbureau had. Met hem hebben we afgesproken dat hij daarmee niet binnen onze gemeente werkzaam zou zijn. En afhankelijk van de situatie gaan onze inspecteurs samen of alleen op pad, waarbij gezegd moet worden dat alleen de voorkeur heeft, vanwege de agressieve reacties die twee inspecteurs vaak opwekken. Mensen suggereren trouwens regelmatig dat we niet integer zijn. Dat kost ons wel veel tijd en energie.”

'Een pilsje is al te veel'

Thom van Riet, hoofd Milieuhandhaving provincie Zeeland:

„Na veel discussie is ons integriteitsbeleid vrij strak en het gaat over meer dan handhaving. Al mijn mensen zijn ook BOA en hebben dus hun ambtseed afgelegd. Bij sollicitaties is het altijd een onderwerp. Is er gevoel voor het omgaan met vertrouwelijke informatie. Heeft men kennis van familie die werken bij bedrijven die wij controleren? Het is geen breekpunt, maar we willen wel elkaars taal spreken. Ik vind de waarde van cadeautjes van minder belang dan die grondhouding. Soms is één pilsje met een ondernemer al te veel. Vooral rond kerst letten we er op niets aan te nemen, en zeker niet op het huisadres. Hoewel het een beetje belachelijk is als je een balpen weigert. Daarom geldt een maximumbedrag. En je kunt op een charmante manier weigeren: een briefje met de beste wensen terugsturen, plus mededeling dat je dit soort attenties niet op prijs stelt. Je moet vrij zijn om je werk goed te kunnen doen.”

'Job rotation'

Liesbeth van Greuningen, woordvoerder van DCMR Milieudienst Rijnmond:

„Sinds vorig jaar leggen alle nieuwe medewerkers de eed af. Wie hier al langer werkt, heeft de keus. De directie komt binnenkort aan de beurt. Daarnaast hebben we job rotation: niemand blijft te lang op één plek zitten, niemand heeft lang dezelfde bedrijven in zijn portefeuille, niemand kan al te lang een band met een bepaalde ondernemer opbouwen. En men gaat heel vaak samen op inspectie. De collega's overleggen regelmatig, ook over zaken die hun integriteit in het nauw kunnen brengen. Daarnaast hebben we interne audits: collega's toetsen elkaars werk. Al deze gedragsregels zijn tot nu toe nergens vastgelegd. De komende tijd komt echter ons kwaliteitszorgsysteem van de grond. Daarin worden deze afspraken opgenomen.”

'Geen driesterrenrestaurant'

Regiocoördinator Handhaving gewest Maastricht en Mergelland Frans van de Weert:

„De provincie gaat de ambtseed invoeren, de gemeente Maastricht is nog niet zo ver. Wij hanteren een algemene richtlijn over zaken als: wanneer mag je ingaan op een uitnodiging voor een etentje. Het antwoord luidt dat eten in verhouding moet staan tot de zaak. Een driesterrenrestaurant is altijd buiten proportie, maar zakelijk een klein hapje eten kan wel. Handhavers controleren niet jarenlang hetzelfde bedrijf; na ongeveer twee jaar wisselt men. Nevenfuncties moet je opgeven. Kerstpakketten van meer dan € 25,- moeten worden ingeleverd en worden verlost. Hou je ergens een lezing, dan mag je een boekenbon tot € 25,- accepteren. Je moet gewoon zeer terughoudend zijn in die dingen. Maar het is moeilijk te controleren.”